

Przedmowa

Sprawność komunikacyjna i świadomość językowa są szczególnie istotne w życiu publicznym. To od nich w dużej mierze zależy nasz sukces zawodowy, a wcześniej postępy w szkole i na studiach. Niestety, język komunikacji publicznej trudniej opanować niż język używany w kontaktach prywatnych. Tego pierwszego musimy się uczyć, wkładając w to pewien wysiłek, np. studiując zasady ortografii. Ten drugi przyswajamy sobie bez widocznego wysiłku, obcujemy z nim zresztą od urodzenia.

Języka publicznego trudniej też używać. Występuje on w różnych obszarach życia, jest bardziej zróżnicowany i stawia przed nami większe wymagania. Każdy rozumie, że ranga błędu popełnionego w oficjalnym piśmie lub przemówieniu jest zupełnie inna niż błędu, który pojawił się w prywatnej rozmowie. Wypowiedzi publiczne wymagają namysłu i dlatego podlegają bardziej rygorystycznym ocenom normatywnym. Wypowiedzi prywatne natomiast są spontaniczne, a oceny normatywne odgrywają w nich mniejszą rolę.

Nic dziwnego, że poradniki językowe dotyczą głównie języka komunikacji publicznej. *Polszczyzna na co dzień* jest też poradnikiem, a jego cechą wyróżniającą jest to, że obejmuje szeroki zakres zagadnień – od stylistyki, przez gramatykę, retorykę, etykietę językową, ortografię i interpunkcję, aż po opracowanie redakcyjne tekstu i strukturę różnych tekstów użytkowych.

Książka składa się z dziesięciu rozdziałów. Niektóre mają układ słownikowy, gdyż podzielone są na hasła ułożone alfabetycznie; inne przypominają swoim układem podręcznik. Jedne mają charakter wręcz instruktażowy (np. ostatni rozdział, czyli wzornik tekstów użytkowych); inne przekazują w większym stopniu wiedzę niż szczegółowe wskazówki gotowe do zastosowania w konkretnych sytuacjach. Nawet w praktycznym poradniku nie można jednak uciec od odrobiny teorii. Wiedza jest potrzebna jako podstawa praktycznych umiejętności. Dzięki podbudowie teoretycznej praktyczne wskazówki można dostosować do nowych sytuacji, które wciąż stwarza życie.

Polszczyznę na co dzień warto polecić wszystkim, którzy używają języka polskiego w sferze publicznej: politykom i urzędnikom, działaczom społecznym i pracownikom instytucji pozarządowych, sędziom i adwokatom, pisarzom i redaktorom, dziennikarzom i publicystom, copywriterom i webmasterom, korektorom i adiustatorom, a także studentom, nauczycielom i uczniom szkół licealnych. Z wyjątkiem przedostatniego rozdziału, czyli poradnika redaktora, książka nie jest przeznaczona dla żadnej konkretnej grupy zawodowej, co można by uważać za jej słabość. Prawda jest jednak taka, że poradników w rodzaju *Polszczyzna dla prawników (biznesmenów, posłów i senatorów* itd.) – ujmujących temat równie szeroko jak tutaj – po prostu nie ma, a nawet gdyby się ukazały, zaspokajałyby potrzeby swoich odbiorców tylko w takim zakresie, w jakim ci występowałyby w przypisanych im rolach społecznych. Tymczasem każdy, niezależnie od wykonywanego zawodu, musi czasem wystąpić w innej roli, w której będzie mniej pewnie się czuł językowo. Gdy np. przyjdzie nam wygłosić mowę weselną, zredagować artykuł do firmowej gazetki albo zamieścić post na forum internetowym, *Polszczyzna na co dzień* potwierdzi swoją przydatność.

Aby z pożytkiem korzystać z tej książki, warto przejrzeć jej obszerny spis treści i pamiętać, że na końcu znajduje się indeks alfabetyczny. Prowadzi on od poszczególnych

pojęć do właściwych stron, przy czym pojęcia te na wskazanych stronach są zwykle wyróżnione pogrubionym drukiem, co ułatwia dotarcie do poszukiwanych informacji. Warto też podążać za odsyłaczami w tekście, które podano kapitalikami, czyli małymi drukowanymi literami. Te same zagadnienia bywają bowiem omawiane w różnych miejscach z różnych punktów widzenia (np. dzielenie wyrazów jest obecne zarówno w zasadach ortografii, jak i w zasadach opracowania redakcyjnego tekstów, przy czym niektóre podziały poprawne ortograficznie nie są zalecane w druku). Bywa i tak, że zagadnienia omawiane szczegółowo w jednym rozdziale znajdują dopełnienie w innym (np. od zasad językowego *savoir-vivre*'u odsyłacz prowadzi do następnego rozdziału, gdzie przedstawiono zasady netykiety).

Większa część *Polszczyzna na co dzień* obejmuje materiały nowe, publikowane tu po raz pierwszy. Jedynie rozdział *ABC gramatyki* obejmuje wybór tzw. haseł problemowych, przejętych z *Wielkiego słownika poprawnej polszczyzny PWN*, a rozdziały *Zasady pisowni* i *Zasady interpunkcji* pochodzą z najnowszego wydania *Wielkiego słownika ortograficznego PWN* i na potrzeby niniejszej książki zostały tylko nieznacznie zmienione pod względem redakcyjnym.

W niektórych rozdziałach wykorzystano odpowiedzi z Poradni Językowej PWN (<http://polszczyzna.pwn.pl/poradnia>), związane tematycznie ze sprawami omawianymi w kontekście. Pokazują one, jak wiadomości zawarte w książce pomagają w rozstrzyganiu wątpliwości językowych, które miewamy niemal co dzień. Odpowiedzi z poradni podpisane są inicjałami autorów, które rozwiązano na stronie redakcyjnej.

Mamy nadzieję, że *Polszczyzna na co dzień* będzie książką często używaną do celów edukacyjnych i praktycznych i że uzupełni istniejące już publikacje poradnikowe i referencyjne, przede wszystkim rozmaite słowniki językowe PWN.

Mirosław Bańko